МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

14 02 20 19 р. № 203

Про затвердження стандарту професійної
(професійно-технічної) освіти
з робітничої професії
«Різьбяр по дереву та бересту»

Відповідно до законів України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 244-р «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік» та наказу Міністерства освіти і науки України від 04.04.2018 № 320 «Про розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу в 2018 році»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Різьбяр по дереву та бересту» (код 7331), що додається.

2. Установити, що стандарт, зазначений у пункті 1 цього наказу, упроваджується в освітній процес з 01 вересня 2019 року.

3. Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України (Кучинський М. С.), ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (Завалевський Ю. І.) надавати закладам професійної (професійно-технічної) освіти методично-консультативну допомогу з питань упровадження стандарту, зазначеного у пункті 1 цього наказу.

4. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2015 № 1034 «Про затвердження державного стандарту професійно-технічної освіти з професії «Різьбяр по дереву та бересту».

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Міністра Хобзея П. К.

Міністр Л. М. Гриневич

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
від «14» 02 2019 р. № 203

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти

СП(ПТ)О 7331. С. 16.29-2018
(позначення стандарту)

Професія: Різьбяр по дереву та бересту
Код: 7331
Професійні кваліфікації:
різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду;
різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду;
різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду;
різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду;
різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду

Видання офіційне
Київ - 2019

Інформація про робочу групу
Розробники

Микитюк С. М. – директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області.
Багмут О. М. – завідувач сектору наукового та навчально-методичного забезпечення модернізації змісту професійної освіти ІМЗО МОН України.
Шнюкова І. В. – науковий співробітник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ІМЗО МОН України.
Андрусяк В. Д. – директор Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці, керівник творчої групи.
Федорович Ф. К. – генеральний директор ТзОВ «Авторембуд», голова асоціації виробників Буковини.
Кишлярук В. В. – директор ТзОВ «Арка-С», член національної спілки архітекторів України.
Горбан Є. І. – методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області.
Беньовська Г. О. – методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області.
Бойчук Н. М. – заступник директора з навчально-виробничої роботи Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Дулеба Г. М. – методист Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Гушкевич Ю. П. – викладач предметів професійної підготовки Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці, голова Чернівецької обласної організації Національної спілки художників України.
Іщенко О. Я. – викладач художніх дисциплін Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Волошина Н. С. – викладач художніх дисциплін Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Павлович М. М. – майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Столяр О. Б. – майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.
Щур С. І. – майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м. Чернівці.

Наукові консультанти

Стеф'юк Р. Г. – директор Косівського училища прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, кандидат мистецтвознавства.
Шкрібляк М. М. – директор комунального учбово-методичного центру культури Буковини, викладач художніх дисциплін, Заслужений діяч мистецтв України.
Паржницький В. В. –начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ІМЗО МОН України, канд. пед. наук.

Рецензенти

Білий В. Д. – викладач кафедри образотворчого мистецтва та академічних дисциплін Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, канд. мистецтвознавства, доцент.
Книш Б. В. – викладач кафедри історії мистецтв та гуманітарних дисциплін Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, канд. мистецтвознавства, доцент.

Технічний редактор

Горбан Є. І. – методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області.

Керівники робочої групи

Кучинський М. С. – директор департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України.
Палійчук О. М. – директор департаменту освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації.
Мірошниченко К. Б. – заступник директора – начальник відділу змісту та організації навчального процесу департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України.

Загальні положення

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти (далі – СП(ПТ)О) з професії Різьбяр по дереву та бересту розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про професійну(професійно-технічну) освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 1077 «Про затвердження Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016-2020 роки», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік», вимог кваліфікаційної характеристики професії Різьбяр по дереву та бересту Довідника професій працівників випуску № 58 «Художні вироби», затвердженої наказом Міністерства праці та соціальної політики від 10.07.2006 № 256, вимог, передбачених п.7 «Загальних положень» випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р. № 336 потреб роботодавців; сучасних технологій та новітніх матеріалів у галузі та інших нормативно-правових документів і є обов'язковим для виконання всіма закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти містить:

титульну сторінку;

інформацію про робочу групу з розроблення СП(ПТ)О;

загальні вимоги щодо реалізації СП(ПТ)О;

загальнопрофесійний навчальний блок;

перелік навчальних модулів та професійних компетентностей;

перелік ключових компетентностей;

умовні позначення, що використовуються у СП(ПТ)О;

сферу професійної діяльності випускника;

специфічні вимоги до робітника з даної професії;

вимоги до кожної професійної кваліфікації.

Загальні вимоги щодо реалізації СП(ПТ)О

Підготовка кваліфікованих робітників за професією Різьбяр по дереву та бересту включає первинну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення професійної кваліфікації. Підготовка за кожною професійною кваліфікацією ґрунтується на компетентнісному підході та структурується за модульним принципом. Навчальний модуль – логічно завершена складова СП(ПТ)О, що формується на основі кваліфікаційної характеристики (далі – КХ) та/або, за наявності, професійного стандарту (далі – ПС), потреб роботодавців галузі, сучасних технологій, новітніх матеріалів.

Структура навчального модуля включає перелік компетентностей та їх зміст. Засвоєння навчального модуля може підтверджуватися відповідним

документом (сертифікат/посвідчення/свідоцтво), що видається закладом освіти.

СП(ПТ)О визначає три групи компетентностей: загальнопрофесійні, ключові та професійні. Компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, уміння, морально-етичні цінності та інші особистісні якості.

Загальнопрофесійні компетентності – знання та уміння, що є загальними (спільними) для професії. Якщо навчання здійснюється безперервно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації.

Ключові компетентності – загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж всього терміну навчання поза робочим навчальним планом).

Професійні компетентності – знання та уміння особи, які дають їй змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до професійної кваліфікації, яку набуває учень (слухач), що визначається робочим навчальним планом.

При організації підвищення професійної кваліфікації, перепідготовки або професійної підготовки на виробництві строк професійного навчання визначається за результатами вхідного контролю. Вхідний контроль знань, умінь та навичок здійснюється відповідно до законодавства.

Навчальний час здобувача освіти визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин.

Навчальний (робочий) час здобувача освіти в період проходження виробничої практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації відповідно до законодавства.

Професійно-практична підготовка здійснюється в навчальних майстернях, лабораторіях, на навчальних полігонах, навчально-виробничих дільницях та безпосередньо на робочих місцях підприємств.

Вимоги до кожної професійної кваліфікації включають:

кваліфікаційну характеристику;

вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівня, професійної кваліфікації осіб;

типову навчальну програму;

типовий навчальний план;

перелік основних засобів навчання.

Типова програма підготовки кваліфікованих робітників для кожної професійної кваліфікації визначає перелік навчальних модулів, перелік та зміст професійних компетентностей.

Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників для кожної професійної кваліфікації включає розподіл навчального навантаження між загальнопрофесійною, професійно-теоретичною та професійно-практичною підготовкою; консультації; кваліфікаційну атестацію. У типовому навчальному плані визначено загальну кількість годин для оволодіння професійною кваліфікацією та розподіл годин між навчальними модулями.

Робочі навчальні плани та програми для підготовки кваліфікованих робітників розробляються закладами професійної (професійно-технічної) освіти за погодженням із роботодавцями та органами управління освітою на основі типових навчальних планів та типових навчальних програм.

Робочі навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників визначають графік навчального процесу, навчальні предмети, їх погодинний розподіл та співвідношення між загальнопрофесійною, професійно-теоретичною та професійно-практичною підготовкою.

Робочі навчальні програми для підготовки кваліфікованих робітників визначають зміст навчальних предметів відповідно до компетентностей та тематичний погодинний розподіл відповідно до робочих навчальних планів.

Перелік основних засобів навчання за кожною професійною кваліфікацією розроблено відповідно до потреб роботодавців, сучасних технологій та матеріалів.

За результатами здобуття кожної професійної кваліфікації проводиться державна або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація, що передбачає оцінювання набутих компетентностей та визначається параметрами: «знає – не знає»; «уміє – не вміє».

Поточне оцінювання проводиться відповідно до чинної нормативно-правової бази.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, органи управління освітою, засновники організовують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань долучаються до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти та безпосередньо беруть участь у кваліфікаційній атестації.

Після завершення навчання кожен здобувач повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у галузі.

Навчання з охорони праці проводиться відповідно до вимог чинного законодавства Про охорону праці. При складанні робочих навчальних планів та програм необхідно врахувати, що для початкового навчання (професійної підготовки) на теоретичну частину предмета «охорона праці», що входить до загальнопрофесійного блоку, потрібно виділити не менше 30 годин навчального часу, а при підвищенні професійної кваліфікації та перепідготовці – не менше 15

годин навчального часу (п.2.3. Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 (із змінами).

Вивчення специфічних професійних питань з охорони праці необхідно здійснювати в курсах спеціальних та загальнотехнічних дисциплін – з метою поєднання технологічної підготовки з підготовкою з охорони праці, а робочі навчальні програми цих навчальних предметів повинні включати відповідні питання безпеки праці.

До самостійного виконання робіт здобувачі освіти допускаються лише після навчання й перевірки знань із охорони праці.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами та організаціями відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик, потреб роботодавців, сучасних технологій та новітніх матеріалів.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників розробляються навчальним закладом разом з роботодавцями і ґрунтуються на компетентнісному підході відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики, потреб роботодавців, сучасних технологій та новітніх матеріалів та погоджуються з регіональними органами освіти.

Здобувач освіти, який опанував освітню програму й успішно пройшов кваліфікаційну атестацію за однією професійною кваліфікацією, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» з набутої професії та видається свідоцтво державного зразка про присвоєння (підвищення) професійної кваліфікації.

Здобувач освіти, який опанував освітню програму й успішно пройшов кваліфікаційну атестацію за двома і більше професійними кваліфікаціями, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» з набутої професії та видається диплом державного зразка.

здобувачі, які достроково припиняють навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти, присвоюється відповідна професійна кваліфікація за результатами попередньої кваліфікаційної атестації та видається свідоцтво державного зразка про присвоєння (підвищення) професійної кваліфікації.

Умовні позначення, що використовуються в цьому СП(ПТ)О:

ЗПК – загальнопрофесійна компетентність;

КК – ключова компетентність;

ПК – професійна компетентність;

РпДтБ-2 – різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду;

РпДтБ-3 – різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду;

РпДтБ-4 – різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду;

РпДтБ-5 – різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду;

РпДтБ-6 – різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду.

Сфера професійної діяльності. КВЕД ДК 003:2010

Переробна промисловість. Виробництво інших виробів з деревини.

Загальнопрофесійний блок
та зміст загальнопрофесійних компетентностей

Позначення	Загальнопрофесійні компетентності	Зміст загальнопрофесійних компетентностей
ЗПК. 1	Оволодіння основами трудового законодавства	**Знати:** основні трудові права та обов'язки працівників; положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору; соціальні гарантії та соціальний захист, чинні на підприємстві
ЗПК. 2	Оволодіння основами галузевої економіки і підприємництва	**Знати**: сутність понять суспільне виробництво, ринок, основи підприємництва, підприємство у системі ринкових відносин; суть і функції деревообробної галузі, його структуру; суб'єкти та об'єкти деревообробної галузі; основні економічні процеси, відносини та явища, які функціонують та виникають між суб'єктами економіки (підприємствами, державою та громадянами); порядок створення приватного підприємства; порядок створення первинної та нормативної документації (книга «доходів та витрат», баланс підприємства); порядок ліквідації підприємства; основи менеджменту (управління підприємством та розподіл трудових ресурсів); основи маркетингу; конкуренція (її види та прояви в економічних відносинах); основи державного регулювання економіки (нормативно-законодавча база, податки, пільги, дотації)
ЗПК. 3	Дотримання та виконання вимог з охорони праці, пожежної безпеки, виробничої санітарії	**Знати**: основні законодавчі акти з охорони праці; права працівників з охорони праці на підприємстві; положення колективного договору щодо охорони праці; правила галузевої безпеки; основи електробезпеки; інструкції з пожежної безпеки; інструкції з надання долікарської допомоги; основи гігієни праці та виробничої санітарії; засоби та методи захисту працівників від шкідливого та небезпечного впливу виробничих факторів; правила проходження медичних оглядів. **Уміти:** володіти засобами і методами індивідуального та колективного захисту від небезпечних та шкідливих виробничих факторів; звільняти потерпілого від дії електричного струму; надавати долікарську допомогу потерпілим від нещасного випадку; користуватися первинними засобами пожежогасіння
ЗПК. 4	Оволодіння основами енергоефективності та енергозбереження	**Знати:** основи раціонального використання енергоресурсів та матеріалів у професійній діяльності. **Уміти**: раціонально використовувати електроенергію; раціонально і ефективно експлуатувати деревообробні верстати та електроінструмент
ЗПК. 5	Оволодіння основами креслення	**Знати:** основні вимоги до виконання креслень, способи графічного зображення деталей, геометричні побудови в кресленні, види проекцій, поняття про розрізи; основні правила та перспективи та практичні методи побудови в перспективі. **Уміти:** оволодіти способами графічного зображення: побудова деталей в ортогональних проекціях, в ізометрії та перспективі; володіти прийомами геометричних побудов у кресленні: побудова правильних багатокутників, спряження ліній, виконання написів креслярським шрифтом, читати зображення деталей.
ЗПК. 6	Оволодіння основами кольорознавства та композиції	**Знати**: властивості та сприйняття кольору, основні характеристики кольорів; змішування кольорів, кольоровий тон, поєднання кольорів, контраст застосування кольорознавства на практиці; основні напрямки розвитку декоративно-прикладного мистецтва; поняття єдності форми і змісту; орнамент; особливості, види, мотиви його застосування; народну орнаментику; створювати, стилізувати, спрощувати лінійно-контурний, тональний візерунок; ескізи геометричного, рослинного, скульптурного різьблення; володіти теоретичним матеріалом щодо техніки та технології різьблення, інкрустації, тощо. **Уміти:** змішувати кольори; виконувати відмивку плоских та об'ємних геометричних фігур; імітацію фактури різних порід деревини; орнаменти: копіювання, їх перенесення; створювати площинні орнаменти, розташування орнаментів в крузі, квадраті, прямокутнику; створювати чорнові ескізи олівцем, кольором; виконувати ескізи для різних технік різьблення на чистовику; традиційно та вільно складати композицію; створювати проекти сувенірних виробів, художніх меблів, скульптури, проаналізувати композицію відповідно до творчого задуму, техніки, технології виконання, структури матеріалів; знайти ступінь орнаментації відповідно до форми та призначення виробу.
ЗПК. 7	Оволодіння основами матеріалознавства	**Знати:** будову і властивості бересту; місце і час заготівлі бересту; придатність бересту за якістю і забарвленням; основні частини і розрізи стовбура; макробудову деревини; види і сорти круглих і пиляних лісоматеріалів; способи сушіння деревини; види та основні властивості клеїв та приготування робочих розчинів клеїв; властивості деревини; породи деревини: характерні ознаки, властивості, застосування; захисно-декоративні матеріали: барвники, лаки і політури, олії, воскові мастики; приховані дефекти бересту; матеріали для інкрустації: перламутр, ріг, метал, бісер, шпон струганий. **Уміти:** виконувати кількісне та якісне оцінювання матеріалів; визначати види, властивості, якість матеріалів з урахуванням їх технологічного використання; раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці; підбирати матеріали відповідно до виду робіт.
ЗПК. 8	Оволодіння основами технології обробки деревини	**Знати:** основи обробки деревини ручним, електрифікованим столярним інструментом; припуски на обробку; методи раціональної розмітки; прийоми безвідходної технології; технологічний процес обробки деревини ручним, електрифікованим столярним інструментом; види ручного та електрифікованого деревообробного інструменту для пиляння, стругання, свердління, довбання, фрезерування, шліфування; правила перевірки та підготовки столярного та електрифікованого інструменту; технологічну послідовність обробки деревини ручними, електрифікованими інструментами; виконувати основні прийоми обробки деревини на деревообробних верстатах; правові та організаційні основи охорони праці. **Уміти:** застосовувати методи раціональної розмітки та безвідходні технології; заточувати і правити столярний інструмент; дотримуватися норм технологічного процесу; виконувати обробку деревини ручним та електрифікованим столярним інструментом; виконувати пиляння, площинне і профільне стругання рубанками, свердління перпендикулярних і не перпендикулярних гнізд та отворів, різання стамескою вздовж, поперек, в торець; знімати фаски, довбання гнізд;

		виконувати обробку деревини ручним електрифікованим і пневматичним інструментом; виконувати операції на деревообробних верстатах; раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання столярних робіт.
ЗПК. 9	Оволодіння основами виготовлення найпростіших столярних з'єднань	**Знати:** властивості м'яких порід деревини на якість обробки; правила розрахунку основних шипових з'єднань; припуски на обробку; методи раціональної розмітки; прийоми безвідходної технології; допустимі відхилення; види шипових кутових кінцевих столярних з'єднань та серединних; види шипових групових з'єднань; види з'єднань по ширині на гладку фугу, на «вус»; технологію виготовлення найпростіших столярних з'єднань; *правила безпеки праці при виконанні робіт; вимоги до* організації робочого місця при виготовленні столярних з'єднань та склеюванні деревини. **Уміти:** виготовляти шипові кутові кінцеві з'єднання; виготовляти шипові кутові серединні та таврові з'єднання; виготовляти шипові групові з'єднання; виготовляти столярні з'єднання по ширині на гладку фугу; виготовляти з'єднання на «вус»; підбирати ручний столярний інструмент і електрифікований столярний інструмент; користуватися вибраними інструментами; раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання столярних з'єднань.
ЗПК. 10	Оволодіння основами електротехніки	**Знати:** основи електростатики; сутність понять електричне коло, електричні кола постійного струму, магнітне коло, електричні кола змінного струму; електротехнічні пристрої; принцип дії та будову трансформаторів; електричні машини постійного струму, електричні машини змінного струму; основні відомості про електробезпеку. **Уміти:** схематично зображати електричне коло; класифікувати електричні машини, пристрої; правильно експлуатувати електрообладнання відповідно до вимог електробезпеки
ЗПК. 11	Оволодіння основами комп'ютерних технологій	**Знати**: програмні засоби та комп'ютерні технології; програми створення текстових, графічних документів та електронних таблиць; *програмне забезпечення професійного спрямування* (AutoCAD); правила безпеки роботи на персональному комп'ютері. **Уміти:** створювати текстові документи, електронні таблиці, комп'ютерні презентації; застосовувати програми Corel Draw, AutoCAD

Перелік навчальних модулів та професійних компетентностей (РпДтБ – різьбяр по дереву та бересту 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів)

Код модуля	Професійна компетентність	Найменування компетентності та навчального модуля
РпДтБ – 2.1		**Види художньої різьби по бересту та дереву**
	РпДтБ – 2.1.1	Види різьби по бересту
	РпДтБ – 2.1.2	Види різьби по дереву
	РпДтБ – 2.1.3	Робоче місце різьбяра. Інструменти та матеріали для різьби по дереву та бересту
РпДтБ – 2.2		**Художнє різьблення по бересту**
	РпДтБ – 2.2.1	Прийоми художнього різьблення по бересту та нанесення контурів простих орнаментів

	РпДтБ – 2.2.2	Виконання різьблення по бересту
РпДтБ – 2.3		**Способи виготовлення художніх виробів з дерева**
	РпДтБ – 2.3.1	Столярний спосіб
	РпДтБ – 2.3.2	Токарний спосіб
РпДтБ – 2.4		**Геометричне різьблення**
	РпДтБ – 2.4.1	Ознайомлення з видами стамесок та застосування їх у різьбленні для різьби по дереву та бересту
	РпДтБ – 2.4.2	Ознайомлення з елементами різблення
	РпДтБ – 2.4.3	Виконання геометричної різьби на виробах
	РпДтБ – 2.4.4	Опорядження різьби і виробів з дерева
РпДтБ – 3.1		**Різьблення по бересту вручну сюжетно-орнаментальних композицій середньої складності**
	РпДтБ – 3.1.1	Прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності
	РпДтБ – 3.1.2	Виконання орнаментальної композиції рослинного характеру
РпДтБ – 3.2		**Плоскорельєфна різьба**
	РпДтБ – 3.2.1	Ознайомлення з видами плоскорельєфного різьблення та інструменти для його виконання
	РпДтБ – 3.2.2	Виконання плоскорельєфного різьблення із заоваленим фоном
	РпДтБ – 3.2.3	Виконання плоскорельєфного різьблення з вибраним фоном
РпДтБ – 3.3		**Регіональний компонент**
	РпДтБ – 3.3.1	Виконання видів художньої обробки деревини і виробів народних художніх промислів, характерних для даного регіону
РпДтБ – 4.1		**Різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальних композицій**
	РпДтБ – 4.1.1	Прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності
	РпДтБ – 4.1.2	Виконання сюжетно-орнаментальних композицій
РпДтБ – 4.2		**Характерні особливості прорізної (ажурної) різьби**
	РпДтБ – 4.2.1	Технологія виконання прорізної (ажурної) різьби
	РпДтБ – 4.2.2	Технологія виконання рельєфної накладної різьби
РпДтБ – 4.3		**Види рельєфної різьби і її застосування**
	РпДтБ – 4.3.1	Характерні ознаки, застосування та особливості виконання барельєфної різьби
	РпДтБ – 4.3.2	Характерні ознаки, застосування та особливості виконання горельєфної різьби
РпДтБ – 4.4		**Меблеві вироби з різьбленим декором**
	РпДтБ – 4.4.1	Художнє оздоблення виробів з дерева
РпДтБ – 4.5		**Реставраційні роботи простих і складних сюжетно-орнаментальних композицій**
	РпДтБ – 4.5.1	Класифікація і види реставраційних робіт
	РпДтБ – 4.5.2	Послідовність виконання реставраційних робіт
РпДтБ – 5.1		**Виконання сюжетно-орнаментальних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці барельєфного або горельєфного різьблення**
	РпДтБ – 5.1.1	Прийоми виконання художнього різьблення по бересту особливо складних візерунків
	РпДтБ – 5.1.2	Виконання різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальної композиції
	РпДтБ – 5.1.3	Виконання тематичної композиції в техніці барельєфного різьблення
	РпДтБ – 5.1.4	Виконання тематичної композиції в техніці горельєфного різьблення

РпДтБ – 5.2	**Скульптурне різьблення**	
	РпДтБ – 5.2.1	Види дерев'яної скульптури, призначення і характерні особливості. Вимоги до композиційного зображення
	РпДтБ – 5.2.2	Виконання скульптурної різьби малих форм
	РпДтБ – 5.2.3	Виконання станкової скульптурної різьби
РпДтБ – 5.3	**Виконання видів художньої обробки деревини і виробів народних художніх промислів, характерних для даного регіону**	
	РпДтБ – 5.3.1	Виконання всіх видів різьблення та мозаїки по дереву
РпДтБ – 5.4	**Реставраційні роботи скульптурного різьблення**	
	РпДтБ – 5.4.1	Послідовність виконання реставраційних робіт
РпДтБ – 6.1	**Виконання складних орнаментальних і тематичних композицій**	
	РпДтБ – 6.1.1	Виконання складних орнаментальних композицій.
	РпДтБ – 6.1.2	Виконання об'ємного, плоскорельєфного і наскрізного різьблення сюжетного характеру
РпДтБ – 6.2	**Виконання складних скульптурних композицій**	
	РпДтБ – 6.2.1	Виконання складних скульптурних композицій сюжетного характеру

Перелік ключових компетентностей

Здатність працювати в команді.
Здатність відповідально ставитися до професійної діяльності.
Здатність самостійно приймати рішення.
Здатність діяти в нестандартних ситуаціях.
Здатність планувати трудову діяльність.
Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок.
Здатність визначати навчальні цілі та способи їх досягнення.
Здатність оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.
Знання професійної лексики та термінології.
Дотримання професійної етики.
Запобігання конфліктних ситуацій.

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду

1. Кваліфікаційна характеристика

2-й розряд

Завдання та обов'язки. Виконує різьблення по бересту вручну простих сюжетно-орнаментальних візерунків. Розмічає основні лінії, наносить контури візерунків і простих композицій.

Повинен знати: прийоми художнього різьблення по бересту; прийоми нанесення контурів простих візерунків; придатність бересту за якістю та забарвленням; місцеві художні традиції промислу.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня освіта та професійна підготовка на виробництві, без вимог до стажу роботи.

Приклади робіт

Різьблення:

1. Коробочки
2. Кошики
3. Скриньки

2. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, професійної кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією Різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду

2.1. При вступі на навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

2.2. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійна (професійно-технічна) освіта або професійна підготовка на виробництві, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду.

3. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 7331 Різьбяр по дереву та бересту

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду

Загальний фонд навчального часу –**595 годин**

№ з/п	*Напрям підготовки*	*Всього годин*	*ЗПБ*	*РпДтБ 2.1*	*РпДтБ 2.2*	*РпДтБ 2.3*	*РпДтБ 2.4*
1.	Загальнопрофесійна підготовка	**35**	35				
2.	Професійно-теоретична підготовка	**196**	116	8	16	48	8
3.	Професійно-практична підготовка	**342**	60	24	42	192	24
4.	Кваліфікаційна пробна робота	7					
5.	Консультації	15					
6.	Державна кваліфікаційна атестація(або поетапна атестація при продовженні навчання)	**7**					
7.	Загальний обсяг навчального часу (без п.п. 4, 5)	**580**	211	32	58	240	32

Примітки:

1. Кваліфікаційна пробна робота виконується за рахунок часу, відведеного на професійно-практичну підготовку.
2. Години, відведені на консультації, враховуються в загальному фонді навчального часу.

4. Типова програма з підготовки за професією Різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду (Зміст професійних компетентностей)

Позначення	*Професійні компетентності*	**Зміст професійних компетентностей**
	Модуль РпДтБ – 2.1 Види художньої різьби по бересту та дереву	
РпДтБ – 2.1.1	Види різьби по бересту	**Знати:** історію розвитку різьби по бересту; прийоми художнього різьблення по бересту; особливості та застосування різьби по бересту; технологічні та художні особливості застосування різьби по бересту. **Уміти:** підготувати матеріали та інструменти для різьблення та застосувати його у виробництві; визначати вологість матеріалу, дефекти; користуватись технічним та технологічним устаткуванням; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 2.1.2	Види різьби по дереву	**Знати:** історію розвитку різьби по дереву; різновиди та прийоми художнього різьблення по дереву (контурна різьба, контурно-площинна різьба по тонованій поверхні, плосковиїмчата різьба, плоскорельєфна різьба); технологічні та художні особливості застосування різьби по дереву. **Уміти:** підготувати матеріали та інструменти для різьблення та застосувати його у виробництві; визначати вологість матеріалу, дефекти; користуватись технічним та технологічним устаткуванням;

		дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 2.1.3	Робоче місце різьбяра. Інструменти та матеріали для різьби по бересту та дереву	**Знати**: види інструментів та матеріали для різьби по бересту та дереву; придатність бересту за якістю та забарвленням; правильно розташувати матеріали та інструменти відносно положення різьбяра; вимоги до організації робочого місця та охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** раціонально та ефективно організовувати робоче місце; самостійно визначати інструмент для виконання завдань та підготувати інструмент до роботи (заточити і заправити); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 2.2 Художнє різьблення по бересту		
РпДтБ – 2.2.1	Прийоми художнього різьблення по бересту та нанесення контурів простих орнаментів	**Знати**: прийоми побудови простих орнаментальних композицій; особливості берести; техніку виконання; прийоми художнього різьблення по бересту; прийоми нанесення контурів простих візерунків; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати побудову простих орнаментальних композицій; застосовувати при розробці ескізів графічні техніки; вибирати та застосовувати матеріал, інструмент, шаблони, переносити малюнок на берест (виконання копіювальних робіт); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 2.2.2	Виконання різьблення по бересту	**Знати:** виконання різних технік різьби з берести; виконання техніки прорізної берести з кольоровою підкладкою, інтарсією; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати різьблення по бересту вручну простих сюжетно-орнаментальних візерунків (виконання декоративних плакеток на основі зразків); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 2.3 Способи виготовлення художніх виробів з дерева		
РпДтБ – 2.3.1	Столярний спосіб	**Знати**: Знати породи та вади деревини, техніку обробки, властивості клеїв та їх застосування; вміти виготовляти художні вироби з дерева столярним способом (рамки, скриньки); вимоги з охорони праці під час виконання робіт . **Уміти:** використовувати матеріали в художній обробці деревини; заточити і заправити інструменти; дотримуватись норм технологічного процесу; не допускати недоліки в роботі; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 2.3.2	Токарний спосіб	**Знати**: основні підготовчі та технологічні процеси точіння; знати найнеобхідніші інструменти для точіння; вимоги з охорони праці під час виконання робіт . **Уміти:** виготовляти художні вироби з дерева токарним способом (посуду, рахви та цукорниці); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 2.4 Геометричне різьблення		
РпДтБ – 2.4.1	Ознайомлення з видами стамесок та застосування їх у різьбленні для різьби по дереву та бересту	**Знати**: призначення інструментів; підбір матеріалів та інструментів; початкові прийоми різання стамесками від себе і на себе; прийоми різання стамесками різного профілю і величини; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** застосовувати інструменти для довбання та різьблення; володіти пластичними матеріалами та інструментами; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

РпДтБ – 2.4.2	Ознайомлення з елементами різьблення	**Знати**: місцеві художні традиції промислу; прості елементи різьблення; види композиції, види орнаментів та принципи їх побудови; матеріали, інструменти для рисунку; правила користування ними; вивчення способів передачі предметів в об'ємі на площині; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати замальовки та ескізи простих орнаментальних мотивів; володіти прийомами плосковиїмчатого різьблення (різблення плакеток, розеток в квадраті, розеток в крузі) дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 2.4.3	Виконання геометричної різьби на виробах	**Знати:** історичні та стильові напрямки розвитку різьблення; елементи та мотиви які використовуються в різьбленні; послідовність виконання різьблення; характерні особливості геометричної різьби; створювати різьблення на плакетках, кухонних дошках; закони та прийоми композиції; основні закони кольорознавства; технічні вправи на відмивку та змішування кольорів; послідовність виконання скульптурного зображення; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** розмічати основні лінії, наносити контури візерунків і простих композицій; виконувати різьблення по дереву та бересту вручну простих сюжетно-орнаментальних візерунків; володіти основами рисунку, основами скульптури, композиції та кольорознавства; переносити орнамент на заготовку; виконувати вправи на відмивку та змішування кольорів; зображати прості геометричні тіла в техніці «гризайль»; компонувати та виконувати побудову зображення на площині (плінті) пластичними матеріалами виконувати елементи та мотиви плосковиїмчастого різьблення на виробах (кухонні дошки, орнаментальні фризи, розетки); дотримуватись правил техніки безпеки при виконанні різьби.
РпДтБ – 2.4.4	Опорядження різьби і виробів з дерева	**Знати:** види опорядження; підготовку поверхні до опорядження; матеріали і техніки виконання опорядження; приготування різних видів опоряджувальних сумішей і їх нанесення на деревину; техніки передачі імітації деревини; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати опорядження виробів ручним та механізованим способом; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

5. Перелік основних засобів навчання

Кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду

№ з/п	Найменування	Кількість на 15 осіб		Прим
		для інд. корист.	для групи	
	Обладнання			
1.	Верстак (робоче місце)	15		
2.	Мольберт	15		
	Інструменти, прилади і пристрої			
3.	Рубанки	15		
4.	Набори стамесок столярних		5	
5.	Набори різьбярських стамесок (4 шт.)	15		
6.	Ножівки	15		
7.	Пили поперечні		1	
8.	Молотки		5	
9.	Киянки		5	
10.	Лінійки	15		

11.	Кутники металеві		5	
12.	Ножі	15		
13.	Циркулі	15		
14.	Шило	15		
15.	Пробійники (компл.)		5	
16.	Чекани (компл.)		5	
17.	Електроточила		2	
	Натуральні зразки			
18.	Зразки народних виробів оздоблених геометричною різьбою	15	5	
19.	Розетки, геометричний орнамент		5	

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду

1. Кваліфікаційна характеристика

3-й розряд

Завдання та обов'язки. Виконує різьблення по бересту вручну сюжетно-орнаментальних візерунків середньої складності та створює орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу. Виконую різьблення контурне та об'ємне по дереву вручну простих візерунків, неглибоко прорізаної лінії з обробленням фону. Обрубує або обпилює та шерлачить цвітки, вирубує грифель, розставляє шпильки. Ремонтує цвітки.

Повинен знати: прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності та простих візерунків по дереву; прийоми об'ємного плоскорельєфного різьблення; елементи орнаментів; властивості та породи деревини й бересту; інструмент, який застосовується.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта без вимог до стажу роботи або повна загальна середня освіта та професійна підготовка на виробництві. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією різьбяра по дереву та бересту 2-го розряду – не менше 1-го року.

Приклади робіт

1. «Білочка з горіхом», «Дятел на дереві», «Кури дзьобаючі», «Пташка біля годівнички» – художнє різьблення.
2. Ложки різних форм – різьблення.
3. Сільничка з бересту – художнє різьблення.
4. Цвітки: рожа світла, світла блакитна, світла жовта – художнє різьблення та ґрунтовка.

2. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, професійної кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією Різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду

2.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

2.2. При підвищенні професійної кваліфікації

Освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду; стаж роботи за професією Різьбяр по дереву та бересту 2-го розряду – не менше 1-го року.

2.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійна (професійно-технічна) освіта або професійна підготовка на виробництві, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по

дереву та бересту 3-го розряду.

3. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 7331 Різьбяр по дереву та бересту

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду

Загальний фонд навчального часу – **671 годин**

№з/п	Напрям підготовки	Всього годин	РпДтБ 3.1	РпДтБ 3.2	РпДтБ 3.3
1	Загальнопрофесійна підготовка				
2	Професійно-теоретична підготовка	**186**	58	48	80
3	Професійно-практична підготовка	**463**	146	120	197
4	Кваліфікаційна пробна робота	7			
5	Консультації	15			
6	Державна кваліфікаційна атестація (або поетапна атестація при продовженні навчання)	**7**			
7	Загальний обсяг навчального часу (без п.п.4, 5)	**656**	204	168	277

Примітка:

1. Кваліфікаційна пробна робота виконується за рахунок часу, відведеного на професійно-практичну підготовку.
2. Години, відведені на консультації, враховуються в загальному фонді навчального часу.
3. При підвищенні кваліфікації та перепідготовці загальнопрофесійний блок вивчається в обсязі годин та компетентностей, визначених відповідно до результатів вхідного контролю, і додається до годин загального обсягу навчального часу та до годин загального фонду навчального часу (але не більше, ніж 211 годин).

4. Типова програма з підготовки за професією Різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду (Зміст професійних компетентностей)

Позначення	Професійні компетентності	Зміст професійних компетентностей
Модуль РпДтБ – 3.1 Різьблення по бересту вручну сюжетно-орнаментальних композицій середньої складності		
РпДтБ – 3.1.1	Прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності	**Знати**: прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності та простих візерунків по дереву; прийоми побудови орнаментальних композицій середньої складності; техніку виконання **Уміти:** виконувати побудову орнаментальних композицій середньої складності; застосовувати при розробці ескізів графічні техніки; вибирати та застосовувати матеріал, інструмент, шаблони, переносити малюнок на берест (виконання копіювальних робіт середньої складності).
РпДтБ – 3.1.2	Виконання орнаментальної композиції рослинного характеру	**Знати**: національні та етнографічні особливості рослинних орнаментів; стилізацію рослинних форм та використання їх у декорах предметів побуту; застосування рослинного орнаменту у двогранному, плоскорельєфному різьбленні; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати різьблення по дереву та бересту вручну сюжетно-орнаментальних візерунків середньої складності та створювати орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу (кухонних виробах, плакетках, розетках); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 3.2 Плоскорельєфна різьба		
РпДтБ – 3.2.1	Ознайомлення з видами	**Знати**: історію розвитку та нові напрямки української плоскої різьби по дереву; прийоми передачі об'єму за допомогою тону та кольору;

	плоскорельєфн ого різьблення та інструменти для його виконання	прийоми художнього різьблення по дереву; різьблення середньої складності; прийоми об'ємного плоскорельєфного різьблення; елементи орнаментів; властивості та породи деревини й бересту; інструмент, який застосовується; види та технологія виконання плоскорельєфної різьби; види рельєфів та особливості їх виконання в скульптурі; основи конструювання художніх виробів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** заповнювати площину орнаментом, послідовно виконувати композицію та різьблення відповідно до задуму; передавати об'єм на ескізі за допомогою тону та кольору; застосовувати рельєфне різьблення у декоруванні предметів побуту (карнизів, плакеток, рамок); виконувати рельєфне зображення ліпленням; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 3.2.2	Виконання плоскорельєфн ого різьблення із заоваленим фоном	**Знати**: періоди розвитку народного мистецтва різьби; технологію рельєфної різьби з заоваленим фоном; особливості виготовлення виробів; застосування різних композицій; основи конструювання художніх виробів; послідовність виконання скульптурного зображення; підбирати мотиви різьблення; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створити ескіз орнаменту середньої складності з передачею фактури, текстури та об'єму; підбирати тон та колір для передачі зображення;виконувати елементи та мотиви плоскорельєфного різьблення із заоваленим фоном на виробах (рахви, сільнички, скриньки); різьблення по дереву та бересту вручну сюжетно-орнаментальних візерунків середньої складності та створювати орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу; виконувати рельєфне зображення ліпленням; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт; обрубувати або обпилювати та щерлачити цвітки, обрубувати грифель, розставляти цвітки; ремонтувати цвітки.
РпДтБ – 3.2.3	Виконання плоскорельєфн ого різьблення з вибраним фоном	**Знати**: способи виконання різьблення, застосування інструментів та пристроїв; створювати орнаментальні та сюжетні композиції; вибір матеріалу; створювати різницю контрастів між зображенням і фоном; основи конструювання художніх виробів; послідовність виконання скульптурного зображення; стадії технологічного процесу різьби з вибраним фоном; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створити ескіз орнаменту середньої складності з передачею фактури, текстури та об'єму; передавати об'єм кольором; виконувати елементи та мотиви плоскорельєфного різьблення з вибраним фоном на виробах (кухонні дошки, кухлі, скриньки та інше); прорізувати та підрізувати за контуром малюнка; вибирати фон на відповідну глибину; виконувати різьблення по дереву та бересту вручну сюжетно-орнаментальних візерунків середньої складності та створювати орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу; виконувати рельєфне зображення ліпленням; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт
Модуль РпДтБ – 3.3 Регіональний компонент		
РпДтБ – 3.3.1	Виконання видів художньої обробки деревини і виробів народних	**Знати**: характерні особливості регіональних орнаментальних композицій; основи створення національних орнаментів; створення композиційних рішень; основи інкрустації; історію розвитку інкрустації; вимоги до якості високохудожніх виробів із дерева; застосування різних технік при виготовленні художніх виробів з дерева (маркетрі, інкрустація, інтарсія тощо); техніку опорядження виробів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт.

	художніх промислів, характерних для даного регіону	**Уміти:** створювати орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу з елементами різьблення інтарсії та інкрустації (декоративні тарелі, скриньки, топірці, жіночі прикраси); створити ескіз виробу у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; використовувати різні графічні техніки при створенні ескізних рішень; підбирати деревину; поєднувати різьбу по дереву та бересту з інкрустацією; виконати виріб в матеріалі згідно ескізу; виконувати усі види різьблення характерних для даного регіону з геометричними та рослинними мотивами композиції середньої та підвищеної складності; виконувати опорядження виробів(декоративні тарелі, жіночі прикраси, скриньки, топірці); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

5. Перелік основних засобів навчання

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду

№ з/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 осіб		Примітка
		Для індивід. корист.	Для груп. корист.	
	Обладнання			
1.	Верстак (Р.М.)	15		
2.	Токарний верстат		2	
	Інструменти, прилади і пристрої			
3.	Рубанки дерев'яні	15		
4.	Набори столярських стамесок		5	
5.	Набори різьбярських стамесок	15		
6.	Ножівки		15	
7.	Пили поперечні		1	
8.	Молотки		5	
9.	Киянки	15		
10.	Метри столярні, лінійка	15		
11.	Кутники металеві		5	
12.	Стусла		2	
13.	Викрутки		2	
14.	Струбцини		5	
15.	Дрелі ручні		1	
16.	Коловороти		1	
17.	Ножі	15		
18.	Циркулі	15		
19.	Шило	15		
20.	Пробійнки (компл.)		5	
21.	Чекани (компл.)		5	
22.	Електроточила		2	
23.	Рашпилі		5	
24.	Штангенциркуль		2	
25.	Нутромір		2	
	Натуральні зразки			
26.	Зразки народних виробів оздоблених різними видами різьблення	15	15	
27.	Орнаменти (гіпс)		5	
28.	Розетки (гіпс)		5	

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду

1. Кваліфікаційна характеристика

4-й розряд

Завдання та обов'язки. Виконує різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальних візерунків з уведенням елементів традицій народного орнаменту. Виконує різьблення по дереву вручну заглиблене виїмчасте, дужчато-виїмчасте, об'ємне візерунків середньої складності.

Повинен знати: прийоми художнього різьблення по бересту, складних та середньої складності візерунків по дереву; прийоми нанесення контурів складних візерунків на берест; визначення прихованих дефектів бересту; сорти деревини для виготовлення цвіток; методи різьблення цвіток залежно від призначення візерунка.

Кваліфікаційні вимоги. Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією різьбяра по дереву та бересту 3-го розряду – не менше 1-го року.

Приклади робіт

Різьблення:

1. Вироби скульптурні типу «Політ на місяць», «Ведмідь-танцюрист».
2. Курочки, зозулі, цесарки, сичі.
3. Рами верхнього піаніно.
4. Кошик з бересту.
5. Цвітки турецьких та віденських візерунків без набору піко, зелень темна блакитна, темна жовта, світла.

2. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, професійної кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією Різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду

2.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

2.2. При підвищенні професійної кваліфікації

Освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду; стаж роботи за професією Різьбяр по дереву та бересту 3-го розряду – не менше 1 року.

2.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту4-го розряду.

3. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 7331 Різьбяр по дереву та бересту

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду

Загальний фонд навчального часу –**1185 годин**

№ з/п	*Напрям підготовки*	*Всього годин*	*РпДтБ 4.1*	*РпДтБ 4.2*	*РпДтБ 4.3*	*РпДтБ 4.4*
1	Загальнопрофесійна підготовка					
2	Професійно-теоретична підготовка	**316**	96	110	78	32
3	Професійно-практична підготовка	**832**	240	300	232	60
4	Кваліфікаційна пробна робота	7				
5	Консультації	30				
6	Державна кваліфікаційна атестація (або поетапна атестація при продовженні навчання)	7				
7	Загальний обсяг навчального часу (без п.п.4, 5)	**1155**	336	410	310	92

Примітки:

1. Кваліфікаційна пробна робота виконується за рахунок часу, відведеного на професійно-практичну підготовку.

2. Години, відведені на консультації, враховуються в загальному фонді навчального часу.

3. При підвищенні кваліфікації та перепідготовці загальнопрофесійний блок вивчається в обсязі годин та компетентностей, визначених відповідно до результатів вхідного контролю, і додається до годин загального обсягу навчального часу та до годин загального фонду навчального часу (але не більше, ніж 211 годин).

4. Типова програма з підготовки за професією Різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду (Зміст професійних компетентностей)

Позначення	**Професійні компетентності**	**Зміст професійних компетентностей**
Модуль РпДтБ – 4.1 Різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальних композицій		
РпДтБ – 4.1.1	Прийоми художнього різьблення по бересту візерунків середньої складності	**Знати**: визначення прихованих дефектів бересту; прийоми художнього різьблення по бересту, складних та середньої складності візерунків по дереву; прийоми нанесення контурів складних візерунків на берест; інструмент, який застосовується; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати орнаментальні композиції середньої складності; створювати ескізи виробів з бересту у масштабі з передачею фактури та текстури; виконувати художнє різьблення складних та середньої складності візерунків по бересту; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 4.1.2	Виконання сюжетно-орнаментальних композицій	**Знати**: основи побудови сюжетно-орнаментальних композицій; технологію виконання художнього різьблення сюжетно-орнаментальних композицій; підібрати відповідний інструмент; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальних візерунків з уведенням елементів традицій народного орнаменту; поєднувати традиційні та сучасні елементи в композиції (декоративні рами, кошики та ін.); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 4.2 Характерні особливості прорізної (ажурної) різьби		
РпДтБ – 4.2.1	Технологія виконання прорізної (ажурної) різьби	**Знати**: різновиди та застосування прорізної (ажурної) різьби; створення та побудову складних сюжетно-орнаментальних композицій з введенням стилізованих рослинних і зооморфних елементів; виявлення об'єму засобами тонального малюнку; правила побудови та формоутворення зображення предметів пластичними матеріалами; застосування інструментів при виготовленні декору ажурного різьблення; технологію виконання прорізної (ажурної) різьби; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи графічним способом; виявляти об'єм засобами світлотіні; передавати об'єм предметів засобами пластичних форм; вибирати місця для ажурного орнаменту; застосовувати шаблони в ажурному різьбленні; виконувати ажурне різьблення на декоративних виробах (кришки скриньок, рами, хлібниці та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

РпДтБ – 4.2.2	Технологія виконання рельєфної накладної різьби	**Знати**: застосування рельєфної накладної різьби; створювати робочий малюнок та переносити на площину дощечки; створювати шаблони; ескізи та технологію виконання даного виду різьби; правила побудови та формоутворення зображення предметів пластичними матеріалами; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи та робочі малюнки орнаментальних композицій; правильно передавати анатомічну пластику рослинних композицій при виготовленні декоративних накладних елементів; вирізати шаблони; розпилювати, прорізати профіль декору; застосовувати інструменти (стамески, ножі, лобзики, натфіля); виконувати рельєфну накладну різьбу в матеріалі; виконувати рельєфне зображення пластичними матеріалами; виконувати наклеювання різьблення на поверхню виробу; тонувати та лакувати (декоративні вставки для замкнутих площин, накладки для меблевих виробів, розетки, сюжетні композиції); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 4.3 Види рельєфної різьби і її застосування		
РпДтБ – 4.3.1	Характерні ознаки, застосування та особливості виконання барельєфної різьби	**Знати**: види та характерні ознаки рельєфної різьби; створення та побудову складних сюжетно-орнаментальних композицій з введенням стилізованих рослинних і зооморфних елементів; пропорції тіла, анатомічну будову птахів, тварин, людей та їх кінематику; застосування та особливості виконання барельєфної різьби; послідовність виконання скульптурного зображення; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створити ескіз виробу у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; виконувати рельєфне зображення пластичними матеріалам; виконувати об'ємно-пластичне та тонове рішення проекту барельєфної форми кольором та передавати характер освітлення;перенести малюнок на виріб; визначати та підрізати глибину фону та поетапно виконувати барельєфне різьблення в матеріалі (вази, декоративні пласти, рами, тарелі); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 4.3.2	Характерні ознаки, застосування та особливості виконання горельєфної різьби	**Знати**: сорти деревини для виготовлення цвіток; методи різьблення цвіток залежно від призначення візерунка; характерні ознаки, застосування та особливості виконання горельєфної різьби та горельєфного ліплення; величину об'єму зображення, яке виступає над фоном; пропорції тіла, анатомічну будову птахів, тварин, людей та їх кінематику; використання шаблонів, ліплення моделей, інструментів для створення горельєфного різьблення; вміти створити горельєфного зображення пластичними матеріалами;вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створити ескіз виробу у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; виконувати об'ємно-пластичне та тонове рішення проекту горельєфної форми кольором та передавати характер освітлення; виконувати об'ємно-пластичне зображення горельєфу пластичними матеріалами, створювати ескізи та шаблони; виконувати прорисовку складних елементів композицій; вміти поетапно виконувати горельєфне різьблення в матеріалі з чіткою проробкою форм моделей (вази, декоративні панно, миски, палиці та ін.); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 4.4 Меблеві вироби з різьбленим декором		
РпДтБ – 4.4.1	Художнє оздоблення виробів з дерева	**Знати**: конструктивні особливості та типи меблів; класифікацію меблевих виробів; прийоми та технологію виготовлення меблів з масиву з різних порід деревини; застосування матеріалів; використання технік для художнього оформлення меблів; основи конструювання художніх виробів, мотиви декорування в сучасних меблях; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** конструювати прості форми меблевих виробів з елементами різьблення, включаючи етнографічні, регіональні особливості; використовувати декоративні елементи різних стилів (розеток, напіврозеток, пальмет та інше); виконувати накладні різьблені, точені елементи; правильно передавати анатомічну пластику рослинних композицій у декоруванні площин виробу та виготовленні декоративних накладних елементів; передавати пластику рослинних композицій ліпленням; створювати проекти (буфетів, лавиць, ліжок, стільців, столів та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

Модуль РпДтБ – 4.5 Реставраційні роботи простих і складних сюжетно-орнаментальних композицій		
РпДтБ – 4.5.1	Класифікація і види реставраційних робіт	**Знати:** мету і завдання реставрації; класифікацію і види реставраційних робіт; послідовність виконання реставраційних робіт; прийоми змивання старих лакофарбових покриттів; розчини для змивання; способи зачищування та відпліфовування пошкодженої різьби; опорядження; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** визначати характер пошкодженої різьби; добирати відповідний матеріал для реставрації; виконати заміну втрачених частин різьби; опоряджувати відновлену різьбу; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 4.5.2	Послідовність виконання реставраційних робіт	**Знати:**реставраційні заходи; основні способи і правила реставраційних робіт; визначення характеру пошкодженої різьби; послідовність виконання реставраційних робіт; усунення дефектів; клеї, шпаклівки, лаки; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** послідовно виконувати реставраційні роботи; видаляти оздоблювальні покриття; зачищати, випалювати, шліфувати, циклювати, застосувати інструменти для реставрації; відмивати поверхні спеціальними змивами; реставрувати тріщини, деталі, фрагменти (реставрація простих та складних орнаментальних виробів); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт

5. Перелік основних засобів навчання

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду

№ з/п	Найменування	Кількість на 15 осіб		Прим.
		Для індивід. корист.	Для груп. корист.	
Обладнання				
1.	Верстат криглопилковий		1	
2.	Верстат фугувальний		1	
3.	Токарний верстат		2	
4.	Верстак Р.М.	15		
Інструменти, прилади і пристрої				
5.	Рубанки дерев'яні		15	
6.	Набори стамесок столярних		10	
7.	Набори різьбярських стамесок	15		
8.	Ножівки		15	
9.	Пили поперечні		1	
10.	Молотки		10	
11.	Киянки	15		

12.	Лінійки	15		
13.	Кутники металеві		5	
14.	Стусла		2	
15.	Викрутки		5	
16.	Струбцини		5	
17.	Ножі	15		
18.	Циркулі	15		
19.	Шило	15		
20.	Пробійнки (компл.)		5	
21.	Чекани (компл.)		5	
22.	Електроточила		2	
23.	Ручний електролобзик		2	
24.	Ручний електродриль		2	
25.	Штангенциркуль		2	
26.	Нутромір		2	
27.	Ручний електрофрезер		2	
	Натуральні зразки			
28.	Зразки народних виробів оздоблених різними видами різьблення		30	
29.	Капітелі		3	
30.	Розетки		3	
31.	Гіпсові моделі		30	
32.	Вази		4	
33.	Опудала птахів, тварин		10	

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду

1. Кваліфікаційна характеристика

5-й розряд

Завдання та обов'язки. Виконує різьблення по бересту вручну особливо складних сюжетно-орнаментальних композицій з уведенням зображень фігур людини, тварини, птахів і різних архітектурних мотивів. Виконує різьблення по дереву вручну виїмчасте, плоскорельєфне із заоваленим та з виборним фоном складних візерунків із цілковитим їх обробленням у рельєфі. Виконує об'ємне різьблення з тонуванням елементів. Вирізає фігури, отримує щит з відкопійованим на ньому візерунком; обрубує або спилює цвітки, вставляє фігури у старі цвітки або замінює їх новими.

Повинен знати: прийоми художнього різьблення по бересту особливо складних візерунків і складних візерунків по дереву; основи створення національних орнаментів; способи виконання плоскорельєфного та наскрізного різьблення; створення композиційних рішень; основи інкрустації; вимоги до якості високохудожніх виробів із дерева з різними видами різьблення.

Кваліфікаційні вимоги. Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією різьбяра по дереву та бересту 4-го розряду – не менше 1-го року.

Приклади робіт

1. Аптечки – ажурне різьблення.
2. Вироби скульптурні типу «Ведмідь на колясці», «Ведмідь біля телефону», «Ведмідь з бочонком», «Ведмідь гне дуги» – художнє об'ємне різьблення.
3. Китиці – кудринське різьблення.

4. Меблі лялькові, пенали – рельєфне різьблення.
5. Цвітки віденські, українські темні, цвітки турецьких візерунків з набиранням дротяного піка – різьблення.
6. Скринька – геометричне різьблення, тонування, полірування.

2. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, професійної кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду

2.1 При продовженні професійної (професійно-технічної) освіти

Повна або базова загальна середня освіта

2.2 При підвищенні професійної кваліфікації

Освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду; стаж роботи за професією Різьбяр по дереву та бересту 4-го розряду - не менше 1 року.

2.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду.

3. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 7331 Різьбяр по дереву та бересту

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду

Загальний фонд навчального часу – **949 годин**

№ з/п	*Напрям підготовки*	*Всього годин*	*РпДтБ 5.1*	*РпДтБ 5.2*	*РпДтБ 5.3*	*РпДтБ 5.4*
1	Загальнопрофесійна підготовка					
2	Професійно-теоретична підготовка	**264**	86	106	54	18
3	Професійно-практична підготовка	**663**	216	246	144	57
4	Кваліфікаційна пробна робота	7				
5	Консультації	15				
6	Державна кваліфікаційна атестація (або поетапна атестація при продовженні навчання)	**7**				
7	Загальний обсяг навчального часу (без п.п. 4, 5)	**934**	302	352	198	75

Примітки

1. Кваліфікаційна пробна робота виконується за рахунок часу, відведеного на професійно-практичну підготовку.
2. Години, відведені на консультації, враховуються в загальному фонді навчального часу.
3. При підвищенні кваліфікації та перепідготовці загальнопрофесійний блок вивчається в обсязі годин та компетентностей, визначених відповідно до результатів вхідного контролю, і додається до годин загального обсягу навчального часу та до годин загального фонду навчального часу (але не більше, ніж 211 годин).

4. Типова програма з підготовки за професією Різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду (Зміст професійних компетентностей)

Позначення	Професійні компетентності	Зміст професійних компетентностей
Модуль РпДтБ – 5.1 Виконання сюжетно-орнаментальних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці барельєфного або горельєфного різьблення		

РпДтБ – 5.1.1	Прийоми виконання художнього різьблення по бересту особливо складних візерунків	**Знати**: прийоми побудови складних орнаментальних композицій; прийоми художнього різьблення по бересту особливо складних візерунків і складних візерунків по дереву; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи особливо складних візерунків; моделювати великі площини форми та деталі візерунків; виконувати різьблення по бересту складних сюжетно-орнаментальних композицій; створювати ескізи у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 5.1.2	Виконання різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальної композиції	**Знати**: стадії технологічного процесу; матеріали та особливості підбору бересту; підбір інструментів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи та проекти сюжетно-орнаментальних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини; моделювати великі площини форми, деталі з врахуванням анатомічних особливостей зображень; виконувати різьблення по бересту складних сюжетно-орнаментальних композицій; створювати ескізи у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; виконувати різьблення по бересту вручну складних сюжетно-орнаментальних композицій з уведенням зображень фігур людини, тварини, птахів і різних архітектурних мотивів. дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 5.1.3	Виконання тематичної композиції в техніці барельєфного різьблення	**Знати**: вибрати матеріал, що відповідає задуму та композиції; прийоми вирізування; поєднувати техніку вирізування, з технікою видовбування які переходять в об'ємне різьблення; особливості виконання різьби із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці барельєфного різьблення; виконання рельєфних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини пластичними матеріалами; закономірності побудови та стилізації орнаментів і сюжетних композицій підвищеної складності з врахуванням анатомічних особливостей зображень рослин, тварин і людей; акономірності побудови статичних та динамічних композицій з врахуванням центру рівноваги фігур при виготовленні роботи; зачистку, обробку покриття; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи та проекти тематичних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці барельєфного різьблення; моделювати великі площини форми, деталі з врахуванням анатомічних особливостей зображень; виконувати різьблення по дереву (виїмчасте, плоскорельєфне із заоваленим та з вибраним фоном складних тематичних композицій та візерунків); створювати ескіз у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; виконувати різьблення складних сюжетно-орнаментальних композицій в матеріалі; виконувати рельєфне зображення ліпленням (декор для меблевих виробів, декоративні пласти, та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 5.1.4	Виконання тематичної композиції в техніці горельєфного різьблення	**Знати**: вибрати матеріал, що відповідає задуму та композиції; особливості виконання різьби із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці горельєфного різьблення; закономірності побудови та стилізації орнаментів і сюжетних композицій підвищеної складності з врахуванням анатомічних особливостей зображень рослин, тварин і людей; закономірності побудови статичних та динамічних композицій з врахуванням центру рівноваги фігур при виготовленні роботи; вимоги з охорони праці

		під час виконання робіт. **Уміти:** створювати ескізи та проекти тематичних композицій із введенням зображень птахів, тварин та фігур людини в техніці горельєфного різьблення; моделювати великі площини форми, деталі; виконувати горельєфне різьблення по дереву складних тематичних композицій та візерунків із цілковитим їх обробленням у рельєфі; виконувати горельєфне різьблення з тонуванням елементів; створювати ескіз у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; моделювати форми, деталі, зображення птахів, тварин та фігур людини методом ліплення (декор для іконостасів, декоративні пласти, та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт
Модуль РпДтБ – 5.2 Скульптурне різьблення		
РпДтБ – 5.2.1	Види дерев'яної скульптури, призначення і характерні особливості. Вимоги до композиційного зображення	**Знати**: види дерев'яної скульптури, призначення і характерні особливості; скульптурну різьбу малих форм, техніку виконання; станкову скульптурну різьбу; декоративно-монументальну різьбу; особливості композиційного зображення; основи пластичної анатомії; стадії технологічного процесу; матеріали та особливості підбору дерева; підбір інструментів; стадії технологічного процесу дерев'яної скульптури; матеріали для роботи в скульптурі та пластичні матеріали; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** виконувати проекти згідно до вимог композиційного зображення (настільної утилітарно-декоративної скульптури або фігурної прикраси для меблевих та архітектурних споруд); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
РпДтБ – 5.2.2	Виконання скульптурної різьби малих форм	**Знати:** особливості виконання скульптурної різьби малих форм; основи пластичної анатомії; стадії технологічного процесу виготовлення моделей; матеріали та особливості підбору дерева; підбір інструментів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** розробляти проекти даного виду різьби; підбирати деревину та виконувати в матеріалі з чіткою скульптурною проробкою з дотриманням усіх вимог; моделювати форми, деталі методом ліплення; стадії технологічного процесу виготовлення моделей (скульптури звірів, людських фігур, птахів та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт; обрубувати або спилювати цвітки, вставляти фігури у старі цвітки або замінювати їх новими.
РпДтБ – 5.2.3	Виконання станкової скульптурної різьби	**Знати:** особливості виконання станкової скульптурної різьби; основи пластичної анатомії; послідовність виконання скульптурного зображення;стадії технологічного процесу виготовлення моделей; матеріали та особливості підбору дерева; підбір інструментів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** розробляти проекти даного виду різьби; підбирати деревину та виконувати в матеріалі з дотриманням усіх анатомічних вимог та чіткою скульптурною проробкою; моделювати форми, деталі методом ліплення (статуетки «Козак-бандурист», «Козак-вершник» та інше); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 5.3 Виконання видів художньої обробки деревини і виробів народних художніх промислів, характерних для даного регіону		

РпДтБ – 5.3.1	Виконання всіх видів різьблення та мозаїки по дереву	**Знати**: основи створення національних орнаментів; способи виконання плоскорельєфного та наскрізного різьблення; створення композиційних рішень; основи інкрустації; вимоги до якості високохудожніх виробів із дерева з різними видами різьблення; технологічні процеси та прийоми виконання всіх видів різьблення та мозаїки по дереву; знати техніку опорядження виробів; послідовність виконання скульптурного зображення; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** створювати орнаментальні композиції, притаманні для місцевих традицій промислу з елементами різьблення, інтарсії та інкрустації (декоративні тарелі, скриньки, топірці, посуд); створити ескіз виробу у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; виконати виріб в матеріалі згідно ескізу; підбирати деревину та виконувати в матеріалі; здійснювати пооопераційний контроль за якістю виконання робіт; моделювати форми, деталі методом ліплення (декоративні тарелі, посуд, скриньки, топірці); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 5.4 Реставраційні роботи скульптурного різьблення		
РпДтБ – 5.4.1	Послідовність виконання реставраційних робіт	**Знати:** визначати характер пошкодження різьби; добирати матеріали для їх проведення; виконувати реставраційні заходи; основні способи і правила реставраційних робіт; послідовність виконання реставраційних робіт; усунення дефектів; клеї, шпаклівки, лаки; виконувати всі види профілактичних і консерваційних робіт на дерев'яній скульптурі; послідовність виконання скульптурного зображення; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** визначати характер пошкодження різьби; розробляти методику проведення реставраційних робіт, добирати матеріали для їх проведення; виконувати всі види профілактичних і консерваційних робіт на дерев'яній скульптурі та декоративному різьбленні; послідовно виконувати реставраційні роботи; видаляти оздоблювальні покриття; зачищати, випалювати, шліфувати, циклювати, застосувати інструменти для реставрації; відмивати поверхні спеціальними змивами; реставрувати тріщини, деталі, фрагменти; моделювати форми, деталі методом ліплення; дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

5. Перелік основних засобів навчання

Кваліфікація: ***різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду***

№ з/п	Найменування	Кількість на 15 осіб		Прим.
		Для індив. корист.	Для груп. корист.	
	Обладнання			
1.	Верстак	15		
2.	Круглопилковий верстат		1	
3.	Верстат фугувальний		1	
4.	Стрічкопилковий верстат		1	
5.	Токарний верстат		2	
6.	Фрезернокопіювальний верстат		1	
7.	Мольберти	15		
	Інструменти, прилади і пристрої			
8.	Рубанки дерев'яні		5	
9.	Набори стамесок столярних		5	

10.	Набори різьбярських стамесок	15		
11.	Сокири		2	
12.	Ножівки		5	
13.	Пили поперечні		1	
14.	Молотки		5	
15.	Киянки	15		
16.	Метри столярні, лінійки		10	
17.	Кутники металеві		5	
18.	Стусла		2	
19.	Викрутки		5	
20.	Струбцини		5	
21.	Ножі	15		
22.	Циркулі	15		
23.	Шило	15		
24.	Пробійнки (компл.)		5	
25.	Чекани (компл.)		5	
26.	Електроточила		2	
27.	Рашпилі		10	
28.	Штангенциркуль		2	
29.	Нутромір		2	
30.	Ручний електрофрезер		2	
	Натуральні зразки, моделі			
31.	Зразки народних виробів оздоблених різними видами різьблення		30	
32.	Розетки		3	
33.	Капітелі		3	
34	Гіпсові моделі, в т.ч.: гіпсові стадії людини; анатомічна голова; гіпсова голова бюсти гіпсові; гіпсові деталі тіла людини; гіпсові скульптури.		30 2 1 5 7 10 5	

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду

1. Кваліфікаційна характеристика

6-й розряд

Завдання та обов'язки. Виконує різьблення по дереву вручну особливо складних орнаментальних і тематичних композицій, об'ємне, плоскорельєфне й наскрізне з вибраним фоном із цілковитим скульптурним, барельєфним обробленням з дуже заглибленим фоном. Виконує дрібне геометричне різьблення, поєднує різьблення з інкрустацією. Здійснює розсадку манер на листі, скопійованому з візерунка.

Повинен знати: прийоми художнього різьблення по дереву особливо складних візерунків; основи рисування, композиційних рішень скульптури та пластичної анатомії; основи складної інкрустації – інтарсії.

Кваліфікаційні вимоги. Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією різьбяра по дереву та бересту 5-го розряду – не менше 1-го року.

Приклади робіт

1. Вироби скульптурні типу «Лижниця із собачкою», «Перевізник у човні», «Рибалка з вудкою» – художнє об'ємне різьблення.

2. Скриньки та шкатулки – різьблення.

2. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, професійної кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду

2.1 При підвищенні професійної кваліфікації

Освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду; стаж роботи за професією Різьбяр по дереву та бересту 5-го розряду – не менше 1-го року.

2.2. Після закінчення навчання

Повна загальна середня освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду.

3. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 7331 Різьбяр по дереву та бересту

Професійна кваліфікація: різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду

Загальний фонд навчального часу – **911 годин**

№ з/п	*Напрям підготовки*	*Всього годин*	*РпДтБ 6.1*	*РпДтБ 6.2*
1	Загальнопрофесійна підготовка			
2	Професійно-теоретична підготовка	**209**	92	117
3	Професійно-практична підготовка	**680**	286	394
4	Кваліфікаційна пробна робота	7		
5	Консультації	15		
6	Державна кваліфікаційна атестація	7		
7	Загальний обсяг навчального часу (без п.п. 4, 5)	**896**	378	511

Примітки:

1. Кваліфікаційна пробна робота виконується за рахунок часу, відведеного на професійно-практичну підготовку.

2. Години, відведені на консультації, враховуються в загальному фонді навчального часу.

3. При підвищенні кваліфікації та перепідготовці загальнопрофесійний блок вивчається в обсязі годин та компетентностей, визначених відповідно до результатів вхідного контролю, і додається до годин загального обсягу навчального часу та до годин загального фонду навчального часу (але не більше, ніж 211 годин).

4. Типова програма з підготовки за професією Різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду (Зміст професійних компетентностей)

Позначення	Професійні компетентності	Зміст професійних компетентностей
Модуль РпДтБ – 6.1. Виконання складних орнаментальних і тематичних композицій		
РпДтБ – 6.1.1	Виконання складних орнаментальних композицій	**Знати**: основи складної інкрустації – інтарсії; вимоги до якості високохудожніх виробів із дерева; техніку опорядження виробів; **Уміти:** створювати орнаментальні композиції, з елементами гуцульського різьблення та інкрустації; створити ескіз виробу у масштабі з передачею фактури, текстури та об'єму; використовувати різні графічні техніки при створенні ескізних рішень; підбирати деревину; поєднувати різьбу по дереву з інкрустацією; виконати виріб в матеріалі згідно ескізу; виконувати дрібне геометричне різьблення, поєднувати різьблення з інкрустацією; виконувати опорядження виробів (декоративні тарелі, скриньки, топірці)
РпДтБ – 6.1.2	Виконання об'ємного, плоскорельєфного і наскрізного різьблення сюжетного характеру	**Знати**: вибрати матеріал, що відповідає задуму та композиції; способи обробки поверхні; символіку, орнаментальні мотиви; особливості виконання різьби із введенням тематичного зображення (іграшок, птахів, тварин та фігур людини) в будь-якій техніці різьблення; технологічні процеси та прийоми об'ємного, плоскорельєфного і наскрізного різьблення сюжетного характеру; техніку опорядження виробів; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** поєднувати традиційні ужиткові форми з скульптурним і орнаментальним декором; розробляти ескізи та проекти певного виду різьби; виконувати різьблення по дереву (об'ємне, плоскорельєфне, наскрізне з вибраним фоном із цілковитим барельєфним скульптурним обробленням з заглибленим фоном) особливо складних орнаментальних і тематичних композицій; виконувати дрібне геометричне різьблення з використанням інкрустації, інтарсії, маркетрі; здійснювати пооперацiйний контроль за якістю виконання робіт(декоративні полиці, декоративні тарелі, меблеві вироби, посуд, скриньки); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.
Модуль РпДтБ – 6.2 Виконання складних скульптурних композицій		
РпДтБ – 6.2.1	Виконання складних скульптурних композицій сюжетного характеру	**Знати**: види об'ємного різьблення (скульптура малих форм, станкова скульптура); історію виникнення дерев'яної скульптури; основи рисування, композиційних рішень скульптури та пластичної анатомії; особливості виконання складних скульптурних композицій жанрово-побутових й анімалістичних тем; особливості підбору матеріалу що відповідає задуму та композиції; особливості виконання станкової скульптурної різьби; стадії технологічного процесу виготовлення моделей; техніку виготовлення; підбір інструментів; техніку опорядження; вимоги з охорони праці під час виконання робіт. **Уміти:** розробляти ескізи, замальовки, макети та проекти складних скульптурних композицій сюжетного характеру (козак-бандурист, козак-вершник); створювати форму, зміст і образ; підбирати деревину та виконувати в матеріалі з дотриманням усіх технологічних вимог; здійснювати пооперацiйний контроль за якістю виконання робіт; виконувати опорядження скульптурних композицій (виконання скульптурних композицій для оздоблення інтер'єрів, меблів); дотримуватися вимог з охорони праці під час виконання робіт.

5. Перелік основних засобів навчання

Кваліфікація: ***різьбяр по дереву та бересту 6-го розряду***

№ з/п	Найменування	Кількість на 15 осіб		Прим.
		Для інд. корист.	Для груп. корист.	
Обладнання				
1.	Верстак	15		
2.	Верстат круглопилковий		1	
3.	Верстат фугувальний		1	
4.	Стрічкопилковий верстат		1	
5.	Токарний верстат		2	
6.	Фрезернокопіювальний верстат		1	
7.	Мольберти	15		
Інструменти, прилади і пристрої				

8.	Рубанки		5	
9.	Набори стамесок столярних		5	
10.	Набори різьбярських стамесок	15		
11.	Сокири		2	
12.	Ножівки		5	
13.	Пили поперечні		1	
14.	Молотки		5	
15.	Киянки	15		
16.	Метри столярні, лінійки		10	
17.	Кутники металеві		5	
18.	Електродриль		2	
19.	Викрутки		5	
20.	Струбцини		5	
21.	Ножі	15		
22.	Циркулі	15		
23.	Шило	15		
24.	Пробійнки (компл.)		5	
25.	Чекани (компл.)		5	
26.	Електроточила		2	
27.	Електролобзики		2	
28.	Штангенциркуль		2	
29.	Нутромір		2	
30.	Ручний електрофрезер		2	
	Натуральні зразки, моделі			
31.	Зразки народних виробів оздоблених різними видами різьблення		30	
32.	Розетки		3	
33.	Капітелі		3	
34	Гіпсові моделі, в т.ч.: гіпсові стадії людини; анатомічна голова; гіпсова голова бюсти гіпсові; гіпсові деталі тіла людини; гіпсові скульптури		30 2 1 5 7 10 5	

Зауваження та пропозиції щодо змісту стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії Різьбяр по дереву та бересту надсилати за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України. Телефон: (044)248-91-16.